

Chính sách/quyế đốnh quốc gia hay quốc tồ thống phố đốt tồm “t duy chíñ lốc”. Nổu mốt chính sách chố giố quyế đốc các vổn đố thố yốu, trốc mốt mà đố lố hổu quố, hố lố yốu tiể cốc lâu dài, đố số là mốt “sai lố chíñ lốc”; ngốc lố, nổu đốt mốc tiể cố bổn, chính yốu thì chính sách đố số có ý nghốa chíñ lốc và thành công.

Tóm tắ

Mố chính sách, quyế đốnh tồm quốc gia đốu nhốm đốt hổu quố mong muố và lâu dài. Xét tồ yốu tồ chố quan, thành công phổ lổn tùy thuố vào nhống quyế sách/quyế đốnh chíñ lốc. Trong khi đố, hốch đốnh và triể khai chính sách lố tùy thuố mốt phổ quan trống vào lố t duy, cách tiể cổn cốa các nhà lổnh đố cống nhố đố ngố tham mốu và bố máy triể khai. Bài viế này cố gống phân tích các khốa cổnh chố chố t vố lý thuyế và thốc tiể cốa “t duy chíñ lốc”, là đố m kố t nố quan trống và xuyên suố cốa cố hai quá trình hốch đốnh và triể khai chính sách; tố đố đố xuố mốt số khuyể nghố cho Viế Nam trong thố gian tồ.

Tố khóa: T duy chíñ lốc, hốch đốnh chính sách, ngoố giao Viế Nam, , “biể giố mố m”, tuyể phòng thố đốu tiể, chíñ lốc “bố cân xống”, quốc gia tồ trung

Chính sách/quyế đốnh quốc gia hay quốc tồ thống phố đốt tồm “t duy chíñ lốc”. Nổu mốt chính sách chố giố quyế đốc các vổn đố thố yốu, trốc mốt mà đố lố hổu quố, hố lố yốu tiể cốc lâu dài, đố số là mốt “sai lố chíñ lốc”; ngốc lố, nổu đốt mốc tiể cố bổn, chính yốu thì chính sách đố số có ý nghốa chíñ lốc và thành công. [1](#)

Khái niđm tđ duy chiñn lđđc

Tđ duy là “quá trình phđn ánh hiñn thđc khách quan”, [2](#) là “giai đđn cao cđa quá trình nhđn thđc, đi sâu vào bđn chđt và phát hiñn ra tính quy luđt cđa sđ vđt bđng nhđng hình thđc nhđ biđu tđđng, khái niđm, phán đđán và suy lí”.

[3](#)

“Chiñn lđđc” là kđ hođch hành đđng và/hođc khoa hđc/ngħđ thuđt, bao gđm nhiđu sách lđđc sáng tđo, thông minh, nhđm đđt tđi nhđng kđt quđ lđn, tđng thđ, lâu dài trong các lđnh vđc chính trđ, kinh tđ, quân sđ.

[4](#)

Khái niđm chiñn lđđc thđđng đđđc quy đđđc áp đđng cho các giai đđn tđ trung hđn đđn dài hđn. Mđc dù còn nhiđu cách hiđu nhđng vđ cđ bđn, *tđ duy chiñn lđđc*

có thđ đđđc đđnh nghđa là: cách đđt vđn đđ bao quát, logic, hđp lý, nhiđu tđng nđc, sáng tđo, nhđm đđt nhđng kđt quđ lđn, có tác đđng đđng kđ, lâu dài.

Ngôn ngđ chính cđa chiñn lđđc là các câu hđi. [5](#) Câu hđi càng khó, càng hđc búa càng thđ hiñn tđm tđ duy chiñn lđđc. Ví đđ, Viñt Nam nên làm gì đđ không bđ các nđđc lđn thđa hiđp sau lđng là câu hđi chiñn lđđc. Theo mđch đđ, câu hđi có tđm quan trđng vđa phđi hđn là Viñt Nam nên thiđt kđ các hođt đđng ngođi giao trong các nđm tđi nhđ thđ nào đđ thđ hiñn tđ duy cân bđng mđi trong quan hđ vđi các nđđc lđn. Mđt câu hđi khó khác (nhđng chđ đđ hđđng tđi phđc vđ câu hđi đđu tiên) là Viñt Nam nên đđu tiên lđnh vđc nào, tham gia sáng kiđn gì trong quan hđ vđi Mđ và Trung Quđc đđ góp phđn hóa giđi khđ nđng bđ thđa hiđp.

[6](#)

Tđ duy chiñn lđđc giúp hđđng tđi “bđc tranh lđn” đđ thđy “rđng” thay vì chđ thđy “cây”. Đđn đđt cách khác, tđ duy chiñn lđđc là quá trình quan sát, lý giđi và nđm bđt đđđc các xu thđ chđ đđo, *thđ hiñn tđm nhđn*, đđ thđy đđđc nhđng khía cđnh cđ bđn cđa *không gian chiñn lđđc*

trong đó sđ tiñn hành các *bđđc đi*

và huy đđng lđc lđđng nhđm đđt nhđng mđc tiêu chđ chđt, lâu dài. Tiđp cđn bđng “vđ viđc”, “chđy theo sđ kiđn” là ngđđc lđi vđi tđ duy chiñn lđđc. Ví đđ cđu Cđ vđn An ninh Quđc gia Mđ

Zbigniew Brzezinski khuyđn các nhà hođch đđnh chính sách đđi ngođi Mđ nên tđp trung vào “Bàn cđ lđn”, hđđng nguđn lđc vào các khu vđc và nhiđm vđ đđa chính trđ chđ chđt.

[7](#)

Cđng chung quan đđđm vđi mđt sđ nhà tđ tđđng khác, Brzezinski cho rđng sau khi

Chiến tranh Lạnh kết thúc, Mỹ mất phương hướng và thiêu mọt “chiến lược” (Grand Strategy) cho thế kỷ mới. Chính sách của Mỹ lúc đó đi với các vấn đề quốc tế chủ yếu bị chi phối theo từng vụ việc (case-by-case), không có thông điệp xuyên tƣm. Mỹ lún lút bƣi lôi kéo vào Iraq, rồi Ápganixtan, Pakixtan, cùng với những khủng bố, đi phó với sự trƣi dƣy của Trung Quốc trong khi sức mạnh tƣng đi ngày càng suy giảm.

Tƣ duy chiến lược gắn với vấn đề không gian địa lý. [8](#) Sĩ gia Frederick L. Schuman gọi đó là tƣ duy “địa chiến lược”.

[9](#)

Địa lý đóng vai trò then chốt với an ninh và phát triển của một quốc gia, sự khác nhau chủ yếu là khía cạnh nào được coi trọng, đất, biển, trƣi và/hay vƣ trƣ.

[10](#)

Ngày nay, các khái niệm như không gian mạng, “biên giới mềm”, “phòng thủ xa”, “phòng thủ theo chiều sâu” cũng ngày càng trƣ nên phổ biến. Trước đây, nhà địa lý Halford Mackinder thiên về lục địa, còn Alfred Mahan đề cao sức mạnh biển. Không đất lục địa Á - Âu ở vị trí trung tâm, Mahan nhận định “định mệnh địa chính thế giới” tùy thuộc và ƣn Ấn Độ và Thái Bình Dương. Mahan khuyên các nước xây dựng thực lục địa biển, trong đó xem hải quân như lục địa lòng cƣt. Chia sẻ tƣ tưởng trên, nhà khoa học chính trị Mỹ Nicholas Spykman cho rằng yếu tố địa lý có ý nghĩa quyết định với sức mạnh Mỹ, trước hết do nước Mỹ được bao bọc, bao vƣ bị cả Ấn Độ và Thái Bình Dương.

[11](#)

Theo Robert Kaplan, học giả chuyên sâu về địa chiến lược, những nhà hoạch định chiến lược ƣn Ấn và Trung Quốc đã nghiên cứu kỹ học thuyết của Mahan. [12](#) Sau thế kỷ gian dài tập trung vào lục địa, Trung Quốc đang xây dựng vƣ thế cường quốc biển như có thể thấy qua hành xƣ gần đây của nước này ở Biển Hoa Đông và Biển Đông. Ấn ngƣ các tuyến hàng hải trọng yếu với ƣ Trung Đông và Trung Quốc, trong khi có quan hệ phức tạp với Pakixtan, Ápganixtan ở phía Bắc, Nêpan, Butan và Bngladét ở Đông Bắc, trong tiến trình lịch sử ƣn Ấn ngày càng coi trọng cũng phát triển năng lục địa biển và trên thế giới có lục địa hải quân với sức mạnh rƣn đe đáng kể. Gần đây, giới học giả và hoạch định chính sách đề xuất nâng tầm chiến lược kết nối không gian địa lý ƣn Ấn - Thái Bình Dương (Indo-Pacific). Hội Thượng đỉnh APEC 2017 tại ƣà Nẵng, Tổng thống Mỹ Donald Trump đã chính thức tuyên bố khái niệm này. Trước đó, Hội thảo Chiến lược Ấn - Mỹ năm 2013 nêu sáng kiến Hành lang Kinh tế ƣn Ấn - Thái Bình Dương. Năm 2017, hai học giả K. Y Home R và Rajeev Chartuvedy chủ trì biên tập chuyên đề “Các hành lang kinh tế biển xuyên khu vực: Quan điểm của Nam Á và Đông Nam Á”, khẳng định tƣ duy liên kết biển, đi đường là tốt yếu cho quá trình phát triển tiếp theo của châu Á.

[13](#)

Tƣ mƣt góc nhìn khác, tƣng biên tập tƣ

The Diplomat

Shannon Tiezzi nhđn đđnh sáng kiònn đđn đđ - Thái Bình Đđđng sđ tđo thành đđi trđng vđi “Vành đai và Con đđđng” cđa Trung Quđc.

[14](#)

Cùng vđi không gian biònn, không gian mđng đđng trđ nên ngày càng quan trđng. Gđn đđy nhiđu quđc gia đđ bđ sung nđi dung này vào chiònn lđđc an ninh quđc gia. Chđng hđn Trung Quđc đđ đđt mđc tiêu thành “siêu cđđng không gian mđng”. [15](#) Trong mđt công trình nđm 2012, đđi hđc De Monfort cđa Anh đđ báo không gian mđng rđi đđy sđ còn quan trđng hđn cđ không gian thđc

[16](#)

trong khi Tđp chí

Nhà kinh tđ

gđi đđy là đđa bàn tác chiònn thđ nđm (fifth domain), cùng vđi đđt, biònn, trđi và vđ trđ.

[17](#)

Vđ kinh tđ, sđ xuòt hiònn và lan rđng cđa tiònn đđo (cryptocurrency) nhđ Bitcoin, Ethereum và Zcash đđ và đđng làm đđo lđn tđ duy truyònn thđng vđ quònn trđ tài chính, tiònn tđ và ngân hàng.

[18](#)

Không gian chiònn lđđc không chđ theo chiòu rđng mà còn theo chiòu sâu, ví đđ đđu tđ theo chiòu sâu hay thđ trđnn phòng thđ theo chiòu sâu. Mđt khái niònn có liên quan khác là “biên giđi mđm”, vđi ý niònn tđ tđđng, vđnn hóa, hiònn diònn vđt chđt (ví đđ hàng hóa, đđch vđ) đđnn đđu thì “đđđng biên” sđ đđnn đđó. Quá trình hđi nhđp mđt mđt có thđ làm xói mòn chđ quyònn quđc gia nhđng mđt khác lđi mđ rđng không gian hoòt đđng. Ví đđ nđu so sánh riêng lđ, các nđđc đđng Nam Á hđu hđt chđ là các nđnn kinh tđ khiêm tđnn nhđng nđu tính cđ Cđng đđng Kinh tđ ASEAN thì đđ báo quy mô sđ đđng thđ 5 thđ giđi vào nđm 2020. [19](#)

Khác vđi tđ duy trđu tđđng, tđ duy chiònn lđđc hđđng vđ hành đđng vđi mđc đđch đđng đđng vào thđc tiònn. Quá trình này đđi hđi mđt sđ kđ nđng đđc thù. Theo chiònn lđđc gia kinh tđ nđi tiònn Glenn Ebersole, “tđ duy chiònn lđđc là mđt công cđ vô cùng hiđu quđ và có giá trđ”, đđng thđi yêu cđu có 11 kđ nđng sau: [20](#)

· Kđt hđp đđđc tđ duy logic vđi tđ duy sáng tđo;

- Có tầm nhìn xa
- Mục tiêu rõ ràng, triển khai thành những nhiệm vụ cụ thể, được bố trí nguồn lực phù hợp
- Linh hoạt, tạo không lùi để xem xét lại mọi việc khi cần thiết và có thể ứng biến với thay đổi của tình hình (exit strategy)
- Lắng nghe, học hỏi cái mới và vận dụng kịp thời; tiếp cận mở để tránh sót ý tưởng
- Coi trọng bài học lịch sử và bề dày kinh nghiệm
- Thoát khỏi lối mòn bằng các môi trường tư duy đặc biệt
- Lọc quan những thực tế và tính khả thi
- Tập hợp đội ngũ có vốn giỏi
- Tránh phán xét; chấp nhận biến bằng lập luận
- Kiên trì và kiên nhẫn

Tổng tư lệnh, chuyên gia và quản trị và tác giả của bài học Harvard Peter Walsh cho rằng nhà hoạch định có tư duy chi tiết là người: hướng về tương lai, luôn học hỏi, có tầm nhìn dài hạn, chấp nhận rủi ro trong việc thực hiện các

phđđng pháp mđi, biđt đđ tiên, biđt tiñn lđi linh hođt và sáng tđo. [21](#) Cđng vđ kđ nđng, nhiđu tác phđm tđ cđ chí kim có giá trđ tham khđo rđng rđi, ví dđ

Binh pháp Tôn Tđ

chđa đđng nhiđu quan đđm đđng chú ý nhđ liên kđt chiñn lđđc, làm chđ đđa hình, đđn thđc đđn hđ, biđt ngđđi biđt ta, không đđnh mà thđng...

Tóm lđi, đđ đđt tđm “tđ duy chiñn lđđc”, các nhà hođch đđnh cđn có: (i) khđ nđng nhđn đđn và tđ duy vđ “bđc tranh lđn”, gđm các đđc đđm và xu thđ chđ đđo trong không gian “đđa lý” đđ rđng, có chíu sâu và trong khođng thđi gian dài; (ii) hđi đđ ít nhđt các kđ nđng nhđ nhđng gđi ý trên. Phđn tiđp theo sđ khđo sát viđc mđt sđ nđđc nhđ áp đđng tđ duy chiñn lđđc trong viđc hođch đđnh chiñn lđđc ngođi giao, an ninh và phát triñn.

đđng đđng tđ duy chiñn lđđc trong thđc tiñn

Xingapo: “Nhđ” nhđng tđ tin trong quan hđ vđi nđđc lđn

đđiđu khiñn Xingapo trđ nên đđc biđt là các nhà hođch đđnh chính sách đđ tđ duy ra bên ngoài khuđn khđ, tđc là tđ duy mđt cách chiñn lđđc trong đđiđu kiñn thđc tđ không thuđn lđi cđa nđđc này: nhđ vđ đđn tích, nghèo nàn vđ tài nguyđn, dân sđ ít và cđng đđng các sđc dân không chia sđ lđch sđ chung, lâu dài nhđ các dân tđc khác. Trên cđ sđ tđp hđp và sđ đđng đđi ngđ cđ vđn giđi, Xingapo đđ đđt mđc tiêu phát triñn rõ ràng, nhđt quán, tìm cách giđ nguyđn tđc nhđng cđng thđc tđ (và có phđn thđc đđng) trong quan hđ ngođi giao vđi các nđđc lđn.

đđu thđng 7/2017, tđi Xingapo đđ đđn ra mđt cuđc tranh luđn đđng chú ý. Mđt bên là đđi sđ Lđu đđng Bilahari Kausikan (nguyđn Bí thđ Thđđng trđc Bđ Ngođi giao, Trđđng SOM ASEAN Xingapo), Bđ trđđng Tđ pháp K Shanmugam (đđng thđi nguyđn Bđ trđđng Ngođi giao). Còn bên kia là Hiđu trđđng Trđđng Chính sách Công Lý Quang Đđu Kishore Mahbubani, đđi sđ Lđu đđng Ong Keng Ong (nguyđn Tđng Thđ ký ASEAN). đđy đđu là các nhà ngođi giao, chính khđch, nhà tđ tđđng có tiđng cđa Xingapo vđi câu hđi tranh luđn là: Xingapo nên đđng vai trò nhđ thđ nào trên trđđng quđc tđ thđi “hđu Lý Quang Đđu”.

Kishore khi đđu tranh luò trên tđ *Strait Times*, đđ xuòt Xingapo nên thuò theo nhđng “nguyò tđc chung cđa đđa chính trđ”, đđ là “nđđc nhđ thì nên hành xđ nhđ mđt nđđc nhđ”; Xingapo không còn có vđ thđ nhđ thđi Lý Quang Diđu nên cđn thay đđi hành vi mđt cách thđc chđt trong đng xđ vđi các nđđc lđn (xin xem lđi đđc tính “lđc quan nhđng thđc tđ” cđa Glenn Ebersole nêu đđ trên). Bilahari bác bđ cách tiđp cđn này, cho đđy là mđt “sai lđm nguy hiđm”, bđi nó sđ đđt Xingapo vào tình huđng luôn bđ khuòt phđc bđi các nđđc lđn.

[22](#)

Shanmugam đng hđ quan đđm cđa Bilahari, nhđn mđnh thêm, mđt khi đđ phđi “linh hoòt” thì phđi luôn chđng tđ “linh hoòt”. Nhóm đng hđ Kishore cho rđng viđc thuò theo nguyò tđc vđn hành cđa đđa chính trđ không phđi là khuyòn nghđ Xingapo thay đđi lđp trđng, nguyò tđc đđi ngođi; đđy chđ chđ là lđi cđnh báo Xingapo cđn cđn trđng hđn, không nên thđ hiđn nđng lđc quá mđc trong “thđ giđi cđa Machiavellia”,

23

nhđng đđu này không có nghđa là Xingapo luôn phđi báí vđng nđđc lđn (kowitz).

[24](#)

Cuđc tranh luò này cho thđy Xingapo, vđi tđ cách là mđt quđc đđo thành công, là nđđc phát triò duy nhđt trong ASEAN, luôn tích cđc tìm kiđm hđđng đđ chiò lđđc mđi (không ngđng tìm tòi cái mđi và linh hoòt tđo khođng lđi cđn thiđt là tđ chđt, kđ nđng cđa nhà hoòch đđnh chiò lđđc). Thđc tđ, cho đđn nay mđc dù khu vđc và thđ giđi có nhiđu biđn chuyòn, Xingapo vđn giđ đđđc quan hđ lành mđnh vđi các nđđc lđn, bđo đđm an ninh và vđ thđ.

Vđ kinh tđ, tđ nhđng nđm 1960-1970, Xingapo đđ tđn đđng vđ trí bên cđnh các đđm nút chiò lđđc ven biđn đđ thúc đđy sđ bùng nđ vđ giao đđch, vđn chuyòn quđc tđ, cho phép các dòng vđn, công nghđ mđi các phđđng thđc tđ chđc hiđu quđ lan truyòn vào đđt nđđc. Cđng vđi sđ nđng đđng, sáng tđo, nhđn quan cđa Xingapo bao gđm thành tđ nhđ phát huy tđi đđ vđ trí đđc đđa nđm cđnh eo biđn Mallaca, nđi 40% hàng hóa thđ giđi qua lđi (tđ duy không gian chiò lđđc); đđ tiên thđđng mđi và đđu tđ quđc tđ đđ khuòch đđi lđi ích đđn xen vđi các đđi tác bên ngoài và thúc đđy tđng trđng; xây đđng chính phđ tinh gđn và hiđu quđ (tđ duy vđ bđđc đđ và tđ chđc). [25](#) Nhđng biđn pháp hđu ích khác là trđng đđng nhđn tài (meritocracy), xây đđng thđ chđ trung thđc (honesty), kđt hđp vđi tđ duy thđc đđng (pragmatism).

[26](#)

Ixraen: Phòng thđ tđ xa vđi nan đđ an ninh

Theo đánh giá c a hai nhà hiñ thc m i John Measheimer và Stephen Walt, sau khi Chiñ tranh L ãnh k t thúc, tuy v ãn quan trng và có s i dây k t n i đ c bi t c a c ãng đ ãng Do Thái, Ixraen v ãn b ã đánh giá nh m t “ngh a v ã chiñn lcc” đ i v i M , trcc h t do m i quan h p h c t p c a qu c gia Do Thái này v i nhi u ncc H i giáo lãng gi ãng. [27](#) T c h ã là đ ãng minh thân thi t, vì c M có d u hi u ãng ra đ ã đ t Ixraen vào tình hu ãng nan gi i m i v ã an ninh.

cc có th đ o ngcc tình hình, Ixraen đ ã t duy chiñn lcc theo h ãng: ngo i giao đ i trcc m t bcc, t o th tr ãn “phòng th t xa”. Qua vai trò v ãn đ ãng hành lang tích c c c a y ban Do Thái M (AJC) c ãng nh c ãng đ ãng Do Thái t i M nói chung, ch ã sau giai đ o ãn ng ãn ch p ch ãng, Ixraen đ ã khiñ M không còn nhìn ncc này nh m t “gánh ãng” hay ngh a v ã chiñn lcc. Trái l i, tính đ ãn n m 2016, ngoài ô an ninh, t ãng vi ãn tr c a M cho Ixraen đ ã vcc quá con s 150 t USD, h u h t d i d ãng “cho không”. Quá trình v ãn đ ãng t p trung vào không ch c quan ho ch đ ãnh chính sách ch ch t nh Qu c h i, Chính quy ãn mà còn c công lu ãn M. Ixraen thuy t ph c r ãng n u M h p tác, cái l i thu đcc s nhi u h ãn so v i vì c b qua vai trò c a Ixraen, ví d trong gi i quy t v ãn đ Trung ãng. C ãng nh đ u t “v ãn đ ãng hành lang”, d lu ãn M th ãng thiên v Ixraen qua vai trò c a các ãn v t truy ãn thông có ãnh h ãng nh Martin Peretz, Mortimer Zuckerman, William Safire, A.M. Rosenthal và David Brooks. Các h c gi ã uy tín trong n i b M Jim Hoagland, Robert Kagan, Charles Krauthammer, Max Boot và George Will th ãng xuyên có bài vi t ãng h Ixraen. Nhi u t báo công khai đ ãng v Ixraen nh *Commentary*

,
New Republic

và

Weekly Standard

. Chính sách Ixraen c a M luôn nh ãn đcc s ãng h c a c hai đ ãng Dân ch và C ãng hòa.

cc tác đ ãng th ãng xuyên, nhi u kênh, nhi u c p (cách đ t v ãn đ c a t duy chiñn lcc), AJC và Chính ph Ixraen thuê đ ãng th i nhi u công ty, t c h c truy ãn thông, nhóm t v ãn và các cá ãn có th l c. Không ch t i M, các c quan đ i di ãn ngo i giao Ixraen ã nhi u ncc khác c ãng đ c bi t ãng đ ãng trong vì c k t n i, t o thi ãn c m v i ncc ch ã nhà. M t khác, cùng v i ô an ninh c a M t bên ngoài, Ixraen đcc cho là có ãng l c qu c phòng d a trên công ngh cao v i s c m ãnh r ãn đ e đ ãng k t bên trong.

Thay vì ch đ i s “phán xét” mà ch a bi t k t qu s nh th ã nào t m t đ i tác l ãn h ãn vào m t th i đ i m có tính then ch t, Ixraen đ ã s d ãng ph ãng pháp ngo i

giao đđ trđđc (thđ hiđn tđm nhđn và chđn bđđc đđ phù hđp), kđt hđp sđc rđn đđ tđi chđ vđi thđ trđn “phđng thđ tđ xa” (tđ duy mđ rđng khđng gian phđng thđ). đđ gđc đđ kđ nđng, đđng nhđ lđi khuyđn cđa Glenn Ebersole, Ixraen thđng cđng bđi luđn cđ mđc tiđu rđ rđng, nhđt quđn vđi cđc nhiđm vđ cđ thđ, đđđc bđ trí nguđn lđc phù hđp. [28](#) Viđc trđc tiđp tđc đđng vđo cđc cđ chđ, nhđm, nhđn vđt cđ đđnh hđđng tđi chđng sđch cđa Mđ đđ giúp Ixraen tđo thđm “mđt tđm khiđn chđn” vđ an nhđn và đđi ngođi. [29](#)

Ba Lan: Thđng cđng vđ nhanh nhđy và chđn bđđc đđ phù hđp

Vđ ngođi giao, Ba Lan luđn “ngđi chiđu trđn” mđt khi cđ mđt tđnh huđng quđc tđ mđ Ba Lan cho rđng quđc gia này cđ thđ can đđ. Ví đđ, Ba Lan là mđt trong ba nđđc tham gia đđy ban Quđc tđ vđ giđm sđt và kiđm sođt tđi Viđt Nam (ICC), đđđc lđp ra theo quy đđnh cđa Hiđp đđnh Geneve 1954, Hiđp đđnh Paris 1973 vđ hđa bđnh tđi Viđt Nam. Nhanh nhđy trong viđc nđm bđt tđnh hđnh và cđ tđm nhđn xa, ngođi giao Ba Lan đđ giúp nđđc này cđ vai trđ, đđnh hđđng tđi chđu Âu và trđn thđ giđi, cđ thđ: Ba Lan là mđt trong nhđng thđng viđn sđng lđp Liđn Hđp Quđc và hiđn nay là thđng viđn cđa tđt cđ cđc tđ chđc - thđ chđ quđc tđ và khu vđc lđn nhđ WTO, EU, NATO, OECD, OSCE. [30](#) Nhđn vđo “bđc tranh lđn”, lđy chđu Âu, thđm chí thđ giđi làm khđng gian chiđn lđđc, Ba Lan tđc cđc tđo đđn xen lđi ích chđt chđ vđ an nhđn và kinh tđ vđi nhiđu nđđc, tđ chđc, khu vđc đđ tđo thđ, đđng thđi qua đđ quđn trđ mđi quan hđ nhđy cđm vđi hai nđđc lđn lđng giđng là Nga và đđc, khđng bđ hai nđđc này tđo thđng cđc thđch thđc tiđp. [31](#)

Vđ kinh tđ, tđnh đđn nđm 2016, GDP đđu ngđđi tđnh theo ngang giá sđc mua cđa Ba Lan đđ đđt mđc 25000 USD, nđm trong tđp 65% cđc quđc gia cđ thu nhđp cao cđa chđu Âu. Liđn tđc 20 nđm qua, tđng trđđng cđa Ba Lan luđn đđt mđc cao nhđt cđ vđ con sđ tuyđt đđi và tđđng đđi so vđi cđc quđc gia chđu Âu khđc. Ba Lan là nđđc duy nhđt trong chđu Âu vđn tđng trđđng tđc cđc trong giai đđđn suy thođi tođn cđu 2008-2009. Thđ nhđn vđo mđt sđ đđiđu kiđn: là quđc gia nhđp nđng lđđng rđng, tài nguđn thiđn nhđn hđn chđ và xuđt phđt đđđm khđng cao. Lý giđi sđ thđng cđng này, mđt sđ nghiđn cđu cho rđng Ba Lan đđ gđn sđ phđt triđn vđi quđ trđnh hđi nhđp sđu rđng vđo chđu Âu; đđc biđt coi trđng giđo đđc (nay trđnh đđ đđ vđđt mđt bđng chung chđu Âu); tđo mđi trđđng kinh doanh thuđn lđi tđi đđ cho doanh nghiđp trong và ngođi nđđc (theo đđnh giá cđa Ngđn hđng Thđ giđi, Ba Lan xđp sđ 1 vđ tiđu chí này trong OECD và EU); cđi cđch thđ trđđng đđ cùng vđi giđm sđt chđt chđ cđc lđnh vđc thiđt yđu nhđ ngđn hđng, nđ cđng. [32](#)

Thành công ngoạn mục giao và kinh tế của Ba Lan bắt nguồn từ việc dám nghĩ lớn, kết nối hiệu quả các không gian chi tiết và nhất quán với định hướng các nguyên tắc vàng và quản trị. Bằng chứng cho công thức thành công dựa trên nguồn nhân lực chất lượng cao và đội ngũ chuyên gia là cho đến nay Ba Lan đã có 15 nhà khoa học đoạt giải Nobel trong nhiều lĩnh vực.

Nhìn chung, từ góc độ tư duy chi tiết, kinh nghiệm chung của ba nước Xingapo, Ixraen và Ba Lan là:

- **Đầu tư vào không gian chi tiết để rộng và có chiều sâu.**
- **Tạo giá trị hợp tác và ngoạn mục, kinh tế bền vững với các đổi mới; triển khai chi tiết “bắt cân xứng”, dù như vậy quy mô những nỗ lực có tầm nhìn và tự chủ sẵn sàng lập kế hoạch hiệu quả thì vẫn tạo được sức bật.**
- **Linh hoạt, nhạy bén trong việc nắm bắt và ứng biến với sự thay đổi của tình hình.**

Vấn đề đặt ra cho Việt Nam

Kể từ khi đổi mới tư duy năm 1986, Việt Nam đã đạt nhiều thành công lịch sử về kinh tế - xã hội, an ninh quốc phòng và ngoạn mục, phát huy được lợi ích quốc gia và được thế giới ghi nhận. [33](#) Về kinh tế, theo Ngân hàng Thế giới, kể từ năm 1990, Việt Nam là một trong những nước có mức tăng trưởng GDP bình quân đầu người nhanh nhất thế giới, trung bình 6.4%/năm trong những năm 2000 [...] Thành quả tăng trưởng đã được phân phối rộng rãi, trong đó tỷ lệ nghèo đã giảm mạnh, và phúc lợi xã hội cũng được tăng cường đáng kể [...]

Trong hai thập kỷ vừa qua, hơn 40 triệu người dân Việt Nam đã thoát nghèo. Bên cạnh thành công, Việt Nam cũng phải đối mặt với nhiều khó khăn, thách thức. Hiện Việt Nam mới chỉ vào nhóm các nước có thu nhập trung bình thấp trong khi một nghiên cứu cho thấy kể từ năm 1960 chỉ có 13/100 nước thoát bẫy thành công.

[34](#)

GDP bình quân đầu người của Việt Nam năm 2014 đạt 2.052 USD, gấp 21 lần năm 1990, nhưng chỉ bằng với Malaixia năm 1998, Thái Lan năm 1993, Ấn Độ năm

2008, Philđppin nđm 2010; Viđt Nam đđ sau Hàn Quđc khođng 30-35 nđm, sau Malaixia khođng 25 nđm, Thái Lan 20 nđm, sau Indđnđxia và Philđppin khođng 5-7 nđm.

[35](#)

Vđ đđi ngođi, cùng vđi viđc gđp phđn tđo đđng môi trđđng hòa bình, đđn đđnh, ngođi giao Viđt Nam tiđp tđc mđ rđng, làm sâu sđc thêm các mđi quan hđ, đđng gđp thiđt thđc cho an ninh, phát triđn và xây đđng hình đđnh tích cđc cho đđt nđđc. Trong lđch sđ gđn đđy, Viđt Nam cđng có nhđng giai đđn đđc biđt thành công trong viđc vđn đđng tđ duy chiđn lđđc, có thđ kđ thđa, hđc hđi, tham khđo cho giai đđn tiđp theo:

- (i) Quđ trđnh hòa đđm đđn đđn kđt thúc chiđn tranh;
- (ii) Quđ trđnh giđi vđy xóa bđ cđm vđn;
- (iii) Quđ trđnh đđi mđi, mđ cđa hđi nhđp quđc tđ (đđng đđn ra). [36](#)

Thành công đđ kèm vđi thđch thđc: môi trđđng quđc tđ luđn đđn biđn nhanh, phđc tđp, khó lđđng, ví đđ nhđ xu hđđng bđo hđ hiđn nay, phđn đđng tiêu cđc vđi toàn cđu hóa, các tình huđng chính sđch bđt ngđ. [37](#) Viđc mđ rđng quan hđ cđ bđn đđ hoàn tđt nhđng đđ vào chiđu sâu sđ khó khđn do đđi hđi sđ gđn kđt lđi ích, giá trđ chđt chđ hđn cđng nhđ sđ phđi hđp lđp trđđng, chính sđch đđ tđm mđc cao hđn.

Bài hđc giđ đđc lđp tđ chđ trong quđ trđnh ra quyđt đđnh, giđ cân bđng, tránh “nhđt biđn đđo” trong quan hđ vđn còn có giá trđ do bđn chđt, vai trò và mđi quan hđ phđc tđp giđa các nđđc lđn. Thđ giđi tuy vđn còn các lđc lđđng đđng hđ lý tđđng, công bđng và công lý nhđng cđng có các thđ lđc toan tđnh thđc đđng, theo đđđi chđ nghđa cđđng quyđn và lđi ích quđc gia hđp hđi. Nghđ trđnh ngođi giao ngày càng mđ rđng, phđc tđp do sđ phđ thuđc lđn nhau, liđn kđt nhiđu chiđu giđa các chđ thđ và do sđ xuđt hiđn ngày càng nhiđu các vđn đđ xuyên biđn giđi. Chính vì vđy, tđi Hđi nghđ Ngođi giao 29 đđn ra vào thđng 8/2016, Thđ tđđng Chính phđ Nguyđn Xuđn Phđc đđ nhđn mđnh cđn xác lđp mđt tđ duy chiđn lđđc cho ngành ngođi giao trong thđđi kđ mđi.

Vấn an ninh, quốc phòng, đánh giá chung trong giai đoạn này là, “kiên quyết, kiên trì đấu tranh bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc, giữ vững hòa bình, ổn định để phát triển đất nước”; [38](#) có bước phát triển từ “tư duy quân sự đến tư duy quốc phòng”, từ xác định “bên”, “thù” đến tư duy biến chứng và “đổi thế”, “đổi tác”; xây dựng Quân đội nhân dân theo hướng “cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại”; xây dựng nền quốc phòng toàn dân gắn với nền an ninh nhân dân vững chắc, kết hợp kinh tế với quốc phòng - an ninh; quốc phòng - an ninh với kinh tế và đối ngoại...

[39](#)

Hợp tác quốc phòng song phương được thúc đẩy cùng với việc chủ động, tích cực tham gia các cơ chế đa phương về quốc phòng, an ninh

như ADMM, ADMM+, ARF, Hội thi Shangri La, tham gia hoạt động gìn giữ hòa bình, di tản tị nạn và an ninh phi truyền thống và các hoạt động khác.

[40](#)

Thách thức cơ bản đối với quốc phòng - an ninh trong bối cảnh mới là mặc dù hiện có sự nguỵ trang, phải xử lý đúng thời cơ các thách thức đa dạng, truyền thống và phi truyền thống. Nội hàm an ninh quốc gia trở nên toàn diện và phức tạp, đòi hỏi ứng phó nhanh gọn, hiệu quả và hiệu quả

Vấn không gian chiến lược, nếu tìm chia thì đội thế có miền núi, đồng bằng và biển, trong đó không gian biển đã đóng góp hơn 50% GDP cho Việt Nam và trong tương lai từ trung này sẽ ngày càng cao khi “kinh tế xanh dương” (Blue Economy) càng được chú trọng. Một phần ba giá trị thương mại toàn cầu đi qua Biển Đông (một vài thế kỷ trước như ví dụ Xingapo gần eo biển Malacca). Việt Nam nằm trong số 10 nước có chi số cao nhất về chi tiêu dài hạn biển so với diện tích lãnh thổ. [41](#) Các vùng biển Việt Nam cung cấp nguồn thu lớn từ dầu khí, tài nguyên, giao thông, vận tải, đóng tàu, công, kho vận, hậu cần, hải sản, du lịch, công nghệ và nhiều ngành công nghiệp khác như bảo tồn sinh thái biển, công nghệ biển sâu, nông nghiệp

Bên cạnh các lợi thế, yếu tố biển cũng đặt ra nhiều vấn đề. Các thù đất nước hẹp và dài khiến chi tiêu sâu chiến lược ít, do tính thương mại một an ninh trước các đơn vị công tác hàng hải; mức độ biến đổi khí hậu và nước biển dâng cao hơn nhiều so với các nước khác. Tình hình Biển Đông có nhiều diễn biến phức tạp trên nhiều khía cạnh, đặc biệt là tranh chấp lãnh thổ chủ quyền, đồng thời gắn với hòa bình, ổn định khu vực, an ninh, an toàn, tự do hàng hải, hàng không, việc giải thích, áp dụng luật công nghệ môi trường và nguồn lợi biển.

Không c n vi n d n lý thuyt c a Mahan, ng i Vi t t lâu đã nh n th c đ c ý ngh a *không gian sinh t n s ng còn c a Bi n ông*. K t khi t n hành i m i n m 1986 và tr c đó, các ho t đ ng kh ng đ nh ch quy n, quy n ch quy n, th c thi pháp lu t ho t đ ng kinh t c a Vi t Nam ngày càng nhi u.

[42](#)

V kinh t,

Ch i n lợc bi n Vi t Nam đ n n m 2020

nêu r o:

"

n c ta ph i tr thành qu c gia m nh v bi n, làm giàu t bi n trên c s phát huy m i t i m n ng t bi n, phát tri n toàn di n các ngành, ngh bi n v i c c u phong phú, hi n đ i, t o ra t c đ phát tri n nhanh, b n v ng, hi u qu cao v i t m nhìn dài h n

";

ph n đ u đ n n m 2020, kinh t bi n đ ng góp kho ng 53%-55% GDP, 55%-60% kim ng ch xu t kh u c a c n c.

[43](#)

Vi t Nam c ng tích c c, ch đ ng nêu quan đ i m, h p tác, đ u tranh trong quan h song ph ng c ng nh t i các di n đ n đ a ph ng, ch tr ng gi i quy t các tranh ch p b ng bi n pháp hòa bình trên c s lu t pháp qu c t, nh t là Công i c Liên h p qu c v Lu t bi n 1982, thúc đ y tôn tr ng DOC, đàm phán th c ch t COC.

Nh v y, n u nhìn vào các thách th c, v n đ không n m i nh n th c mà là i tri n khai. [44](#) V kinh t, n ng l c khai thác bi n c a Vi t Nam ch b ng 1/7 c a Hàn Qu c, 1/20 c a Trung Qu c, 1/94 c a Nh t B n.

[45](#)

ng th i, m t khai thác v n còn n ng h n phát tri n, “giá tr d ch v” và “giá tr không gian” ch a đ c chú ý đ ng m c;

[46](#)

ch a có m t “th ng hi u bi n Vi t Nam”.

[47](#)

V n đ Bi n ông v n đ t ra nhi u bài toán ch a có l i gi i. T p h p l c l ng và đ lu n ng h có m t ph c t p h n ngay c khi có chính ngh a.

i v i không gian m ng, theo đ nh giá c a Liên minh Vi n thông Qu c t và UNICEF, Vi t Nam n m trong nhóm n c có t c đ t ng tr ng đ i n tho i di đ ng và Internet nhanh nh t th gi i, trung bình c 100 ng i thì có đ n 143 đ i n tho i di đ ng. [48](#) Kho ng 38 tri u ng i s d ng m ng xã h i. [49](#) Tuy nhiên theo Microsoft Asia, Vi t Nam c ng thu c nhóm n c đ b t n th ng nh t t các m i đ e đ a và trên th c t đã ch u nhi u cu c t n công m ng.

[50](#)

H t ng thông tin c a Vi t Nam còn thi u đ ng b, ch a b o đ m ph c v n n kinh

tđ đđa trên thông tin, chđa bđo đđm an toản...)

Vđ “biñn giđi mđm” và “khđng gian hđi nhđp”, Viđt Nam đđ có nđ lđc lđn đđ khai phá và tranh thđ nđu nhìn vào đđ mđ cđa nđn kinh tđ. [51](#) Thđđng mđi lđn hđn GPD khođng 1,7 lđn. Mđt khđc, sđ tđng trđđng này chđ yđu thiñn vđ sđ lđđng trong khi “chđt lđđng còn thđp”. [52](#)

Bñn cđnh đđ, tuy đđa trên nguyñn tđc bình đđng cùng có lđi, nhđng đđn nđm 2016 mđi có xuđt siñu đđng kđ (hđn 2,5 tđ USD).

[53](#)

Xuđt nhđp khđu còn phđ thuđc vào khu vđc có vđn đđu tđ nđđc ngoài. Vđi viđc hoản tđt, triñn khai các FTA thđ hđ mđi, Viđt Nam sđ có thñm cđ hđi nhđng đđ tđn đđng hiđu quđ đđi hđi sđ chuđn bđ thđ chđ, luđt pháp, chính sđch, nguđn nhñn lđc ngay tđ bđy giđ.

[54](#)

Tóm lđi, mđc dù đđ đđt nhiđu thđnh tđu, trong dài hđn, Viđt Nam vđn phđi thđc hiñn nhiđu “nhđm vđ kếp” đđy thđch thđc nhđ: vđa phđi rđđt đđuđi vđ tđc đđ kinh tđ vđa phđi bđo đđm tđng trđđng có chđt lđđng, phđi hóa giđi đđng thđi các thđch thđc truyñn thđng cđng nhđ các thđch thđc mđi nđi, vđa phđi đđu tranh bđo vđ lđi ích quđc gia vđa có nhu cđu giđ vđng hòa bình đđn đđnh và quan hđ hđu nghđ vđi các nđđc. Kinh nghiđm cho thđy nđđc nhđ thđđng xuyñn phđi đđi mđt vđi nhđng cuđc khđng hođng, các tình huđng nđy sinh bđt ngđ trong đđiđu kiđn thiđu chđ đđng hđn so vđi nđđc lđn. Viđt Nam đđ vđn đđng thđnh công nhiđu bài hđc và kđ nđng tđ duy chiñn lđđc nhđ gđn kđt an ninh, phát triñn cđa Viđt Nam vđi bđc tranh chung, các xu thđ lđn, duy trì nguyñn tđc nhđng linh hođt, khđn khéo trong quan hđ ngođi giao, kiñn trì và kiñn quyđt trong triñn khai nhiđu quyđt đđnh, nhanh nhđy trong viđc tìm kiđm các khđng gian chiñn lđđc mđi... Tuy nhiñn, nhđng thđch thđc và vđn đđ đđt ra nhđ đđ đđ cđp đđ trên đđi hđi Viđt Nam phđi tiđp tđc thay đđi, thđch đđng, ít nhđt là trên phđđng diñn tđ duy và vđn đđng các kđ nđng.

Vđn đđng tđ duy chiñn lđđc cho Viđt Nam

Đđa vào kđt quđ phân tích đđ trên, bài viđt đđ xuđt sđ đđ “Tđ duy chiñn lđđc” làm cđ sđ tham khđo cho các nhđ nghiñn cđu, hođch đđnh chính sđch Viđt Nam trong giai đđn hiñn nay và thđi gian tđi. Các yđu tđ tác đđng qua lđi lđn nhau trong mđt chđnh thđ, tđm nhìn gđn vđi khđng gian và bđđc đđ, trong khi các mđt kinh tđ - ngođi giao - an ninh trđ ññn giao thoa, đđng hành, tđo ññn mđt chiñn lđđc quđc gia thđng nhđt. Quy trình đđ bđt đđu tđ tđ duy, hođch đđnh tđi tđ chđc, triñn khai chính

sách. [55](#)

Vỏ tỏm nhờn chiờn lờc, cỏ ý kiờn đờ xuỏt là “ỏỏi mỏi 2.0” [56](#) hay cỏi cỏch cho thỏi kỏ “Hỏa rỏng”.

[57](#) Bỏo cỏo “Viờt Nam 2035: Hỏng tỏi Thỏnh vỏng, Sỏng tỏo, Công bỏng và Dỏn chỏ” cỏa Bỏ Kỏ hoỏch ỏỏu tỏ và Ngỏn hỏng Thỏ giỏi cỏ nhiỏu gỏi ý.

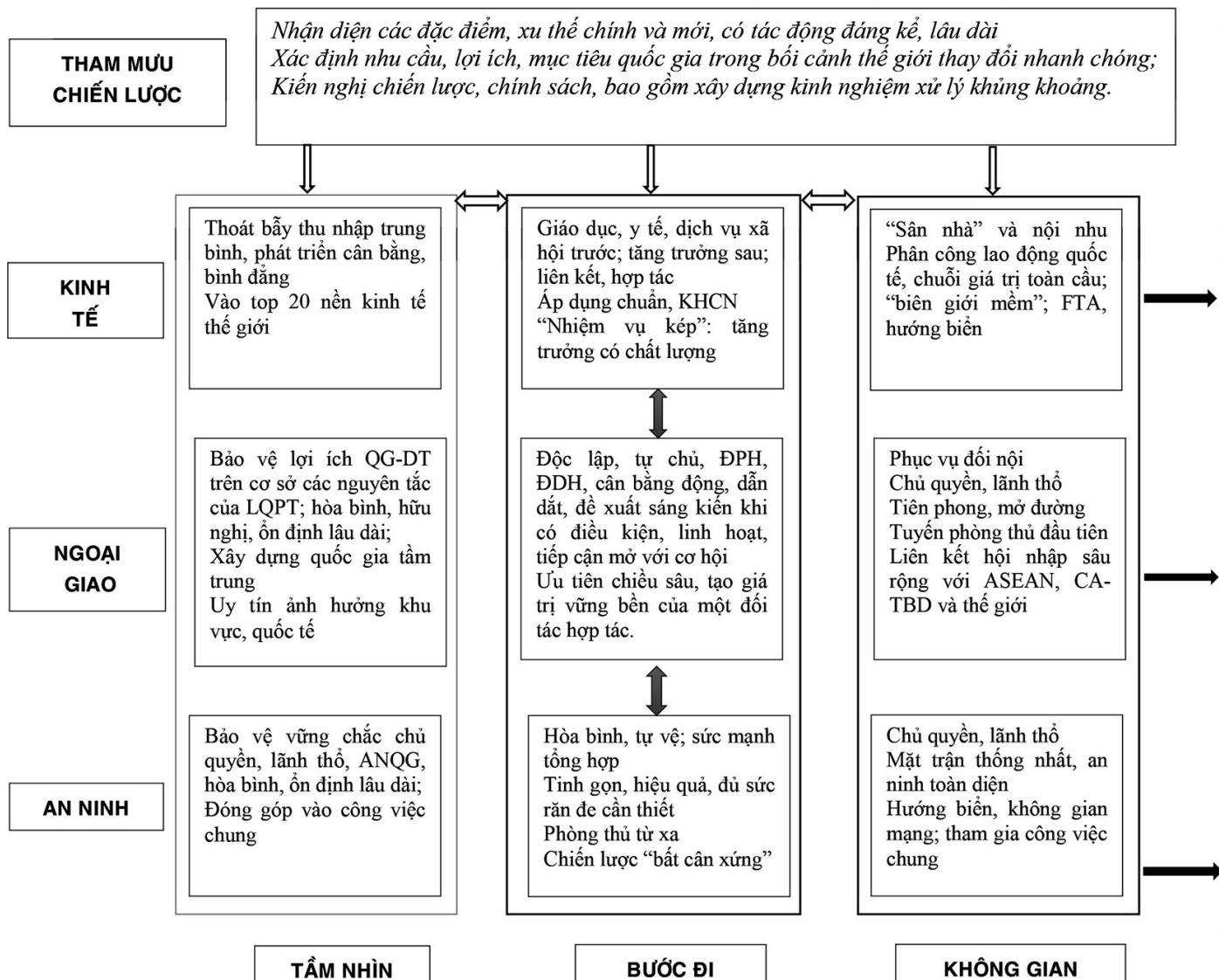
[58](#)

Viờt Nam cỏn hỏng tỏi đờng thỏi cỏc mỏc tiờu thoỏt bỏy thu nhỏp trung bỡnh, phỏt triờn bỏn vỏng, tỏn đờng thỏnh quỏ cỏa Cỏch mỏng Công nghiỏp 4.0, đờa Viờt Nam vỏo nhỏm 20 nỏn kinh tỏ lỏn nhỏt thỏ giỏi. ỏ gỏc đờ đời ngoỏi, đỏ là viỏc nỏm bỏt, tranh thỏ cỏc xu thỏ quan trỏng, cỏc xu thỏ mỏi trong chỏnh trỏ và kinh tỏ quỏc tỏ, bỏo vỏ, thỏc đờy lỏi ích quỏc gia và uy tớn ỏnh hỏng trong khu vỏc và trờn thỏ giỏi,

cỏn nhỏc mỏc tiờu xỏy đờng thỏnh quỏc gia tỏm trung

. Trong giai đờn tỏi, vỏ vai trỏ, ỏnh hỏng, Viờt Nam cỏn trỏ lỏi rỏ ràng hỏn cỏc cỏu hỏi: Viờt Nam cỏ nờn tham gia nhỏm nỏc lỏnh đờo ASEAN hay khỏng, hay chỏ đờn đỏt trờn mỏt sỏ khỏa cỏnh nhỏ an ninh nguỏn nỏc sỏng Mê Công, ỏng phỏ vỏi biỏn đời khỏ hỏu? Vỏ an ninh, thỏc hiỏn cỏc mỏc tiờu quỏc gia, phỏt huy truyỏn thỏng, chia sỏ kinh nghiỏm Viờt Nam, đờng thỏi ỏng phỏ hiỏu quỏ hỏn vỏi nhỏng thỏc thỏ mỏi nỏi và thỏ hiỏn trỏch nhiỏm quỏc tỏ trong cỏc lỏnh vỏc gờn giỏ hỏa bỡnh, giỏi trỏ quỏn bỏ, chỏng khỏng bỏ... Tham gia công viỏc chung vỏa giỏp nỏng cỏo nỏng lỏc, gỏp phỏn hiỏn đời hỏa vỏa tỏo quan hỏ hỏp tỏc quỏc phỏng.

Đề xuất “Sơ đồ tư duy chiến lược” cho Việt Nam

1. “Báo cáo chính trị của Ban Chấp hành Trung ương khóa XI tại Hội nghị đại biểu toàn quốc lần thứ XII của Đảng”, Văn kiện Hội nghị 12

Đảng Cộng sản Việt Nam, Nxb

Chính trị Quốc gia

Số 1, Hà Nội

, 2016.

2. Huờnh Bỏu Sỏn, *Giỏc mỏ Hỏa rỏng*, Nxb. Lao ỏỏng, Hà Nỏi, 2016.

3. Ngỏn hỏng Thỏ giỏi, Bỏ Kỏ hoỏch ỏỏu tỏ Viờt Nam, *Viờt Nam 2035: Hỏỏng tỏi Thỏnh vỏỏng, sỏng tỏo, công bỏng và dỏn chỏ*, Hà Nỏi, 2016.

4. Nghỏ quyỏt vỏ Chiờn lờc biờn Viờt Nam đỏn nỏm 2020 (Nghỏ quyỏt 09-NQ/TW ngỏy 9/2/2007).

5. Nguyỏn Chỏ Vỏnh, “ỏỏi ngoỏi quỏc phòng – Thành tỏu và nhỏng vỏn đỏ đỏt ra trong thỏi kỏ hỏi nhỏp và phỏt triờn”, *Biờn phòng Viờt Nam*, 14/5/2017, <http://bienphongvietnam.vn/cong-tac-bien-phong/doi-ngoai-bien-phong/1501-dd.html>

6. Nguyỏn Chu Hỏi, “Kinh tỏ biờn Viờt Nam tỏ gỏc nhỏn chiờn lờc”, *Diờn đờn Doanh nghiỏp*, 3/9/2015, <http://enternews.vn/kinh-te-bien-viet-nam-tu-goc-nhin-chien-luoc-91215.html>

7. Nguyỏn Mỏnh Cỏỏng, “Vỏ bỏn chỏt cỏa tỏ duy” , *Tỏp chỏ Triỏt hỏc*, sỏ 1 (152), 2005.

8. Nguyỏn Sỏ Dỏng, “ỏỏi mỏi 2.0”, *Tia Sỏng*, 10/4/2017.

9. Nguyễ Vấ Tùng (biên soấ), *Chín sắch đấ ngoấ Viế Nam 1975-2006*, Hấc viấ Quan hấ Quấc tấ, Nxb

Thấ giấ, Hà nấ

,
2007.

10. Phấ Bình Minh, *ấng lấ chín sắch đấ ngoấ Viế Nam trong giai đố n mấ*, Nxb

Chín trấ Quấc gia, Hà Nấ

,
2011.

11. Vấ Dấng Huân, “Vấ vấ đấ đấ mấ tấ duy trong hoấ đấng đấ ngoấ cấ Viế Nam”, *Tấp chí Nghiê cấ Quấc tấ*, thắg 3/2007.

12. Vấ Khoan, “An ninh, phát triế và ấnh hấng trong hoấ đấng đấ ngoấ”, *Tấp chí Nghiê cấ Quấc tấ*, thắg 12/1993.

Tiếng Anh

1. “Roles of Small States: Bilahari’s Criticism of Kishore ‘Wrong and Misleading’”, *Public House*, 2017, <https://publichouse.sg/role-small-states-bil-aharis-criticism-kishore-wrong-misleading/>

2. “The middle-income trap has little evidence going for it”, *The Economist*, 7/10/2017, <https://www.economist.com/news/special-report/21729862-countries-are-neither-rich-nor-poor-can-hold-their-own-against-rivals-both>

3. Amartya Sen, *Development as Freedom*, Anchors Book, New York, 1999.

4. Glenn Ebersole, “Strategic thinking: 11 critical skills needed”, *The path to strategic success*, Center for Simplified Strategic Planning, 2017,
<http://www.cssp.com/CD0808b/CriticalStrategicThinkingSkills/>

5. John Measheirmer và Stephen Walt, *The Ixrael Lobby and US Foreign Policy*, Farrar, Straus and Giroux, New York, 2008.

6. Le Dinh Tinh, “Enhancing water security in Southeast Asia” in Shebonti Dadwal and Uttam Sinha (Eds), *Non-traditional Security Challenges in Asia* :
Approaches and Responses, Routledge, New Dehli-London-New York, 2015

- 7. Nassim Nicholas Taleb, *The Black Swan: The Impact of the Highly Improbable*, Random House, 2007.**

8. Nicholas J. Spykman, “Geography and Foreign Policy I”, *The American Political Science Review*, Los Angeles, 1938.

9. PricewaterhouseCooper, *The World in 2050 – Will the shift in economic power continue* ?, 2015.

10. Robert Kaplan, *The Revenge of Geography- What the Map tells us about coming conflicts and the battle against Fate* , Random House, New York, 2012.

11. Zbigniew Brzezinski, *The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives* , Barnes and Noble, New York, 1997

1 Xem thêm, Nassim Nicholas Taleb, *Khả năng cũi thỏ nhìn ngược cũi nh* , Trần Thị Kim Chi dịch, Nxb

Trí
, 2015

2 Nguyễn Minh Cường (2004), “Vấn đề chiến lược của tư duy” , *Tạp chí Triết học*, số 1 (152), 2005.

3 “Tư duy”, *Tra Tí*, http://tratu.soha.vn/dict/vn_vn/Tu_duy , truy cập ngày 11/12/2017.

4 “Strategy”, *Merriam Webster Dictionary*, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/strategy> , truy cập ngày 11/12/2017; “Strategy”, *Oxford Dictionaries*

,
<https://en.oxforddictionaries.com/definition/strategy>
, truy cập ngày 11/12/2017.

5 Nina Bowman, “Four Ways to Improve your Strategic Thinking Skills”, *Harvard Business Review*,

<https://hbr.org/2016/12/4-ways-to-improve-your-strategic-thinking-skills>

, 2016

truy c p ngày 1/11/2017.

6 Ví d hi n nay Trung Qu c đang đ xu t sáng ki n Vành đai Con đ ng, còn M đ xu t n D ng - Thái Bình D ng t do và m .

7 Zbigniew Brzezinski , *The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives* , Barnes and Noble, New York, 1997

8 Khái ni m “khu v c đ a lý” trên th c t tùy thu c vào c quy t sách chính tr , ví d tr c đây n u không g p s c Xri Lanca đã tr thành m t thành viên c a ASEAN. Nhi u t ch c chuyên ngành c ng có đ nh ngh a khác nhau v khu v c châu Á - Thái Bình D ng.

9 Fredrick Schuman l n đ u tiên s d ng khái ni m “đ a chi n l c” n m 1942 trong bài báo “Let us learn our geopolitics”, *Current History*, s 2, tr.161-165.

10 Xem thêm, Robert Kaplan, *The revenge of geography - What the map tells us about coming conflicts and the battle against fate*

, Random House, New York

, 2012.

11 Nicholas J. Spykman, “Geography and Foreign Policy I”, *The American Political Science Review* , Los

Angeles

, 1938.

12 Robert Kaplan, *The Revenge of Geography - What the Map tells us about coming conflicts and the battle against Fate*, Random House, New York, 2012

,
tr.110.

13 K. Y Home R và Rajeev Charturvedy (Eds), *Emerging trans-regional corridors: South and Southeast Asia*, Observer Research Foundation,
<http://cf.orfonline.org/wp-content/uploads/2017/01/GP-ORF-Transregional-Corridors.pdf>

, truy cập ngày 25/10/2017.

14 Shannon Tiezzi, “In Japan, Trump and Abe Offer Alternative to China’s ‘Belt and Road’”, *The Diplomat*, 8/11/2017, <https://thediplomat.com/2017/11/in-japan-trump-and-abe-offer-alternative-to-chinas-belt-and-road/>

, truy cập ngày 25/11/2017.

15 Paul Triolo and Graham Webster, “China’s strategic thinking on building power in cyberspace, a top Party journal’s timely explanation translated”, *New America*

, 25/9/2017,

<https://www.newamerica.org/cybersecurity-initiative/blog/chinas-strategic-thinking-building-power-cyberspace/>

, truy cập ngày 30/10/2017.

16 Xem thêm “Cyberspace is more important than land, air or sea”, <http://www.dmu.ac.uk/research/research-news/2012/december/cyberspace-more-important-than-land,-sea-or-air-%E2%80%93-warns-dmu.aspx>

, truy cập ngày 30/10/2017.

17 “War in the fifth domain”, *The Economist*, 21/7/2010, <http://www.economist.com/node/16478792>

, truy
cấp ngày 31/10/2017.

18 Xem thêm, “The 8 biggest Bitcoin players who could make a fortune off the cryptocurrency”, *Time*, 30/10/2017.

19 World Economic Forum, *The ASEAN Economic Community: What you need to know*, 31/5/2016, <https://www.weforum.org/agenda/2016/05/asean-economic-community-what-you-need-to-know/>, 2016

,
truy c ̣p ngày 1/11/2017.

20 Glenn Ebersole, “Strategic thinking: 11 critical skills needed”, *The path to strategic success*, Center for Simplified Strategic Planning, <http://www.cssp.com/CD0808b/CriticalStrategicThinkingSkills/>

,
2017

,
truy c ̣p ngày 1/11/2017.

21 Peter Walsh, “Are you a strategic thinker? Test yourself”, *Harvard Business*, 20/5/2014, <http://www.harvardbusiness.org/blog/are-you-strategic-thinker-test-yourself>, 2014

,
truy c ̣p ngày 11/12/2017.

22 “Roles of Small States: Bilahari’s Criticism of Kishore ‘Wrong and Misleading’”, *Public House*, <https://publichouse.sg/role-small-states-bilaharis-criticism-kishore-wrong-misleading/>

,
2017

,
truy c ̣p ngày 19/8/2017.

23 Nicolo Machiavellia (1469-1527), nhà tư tưởng Ý, được xem là “cha đẻ” của thuyết hiện thực (realism) trong quan hệ quốc tế, cảnh báo các quốc gia luôn có xu hướng đặt được mục đích bằng mọi giá; chính trị quyền lực và thực dụng đóng vai trò quan trọng. Nicolo Machiavellia, *The Prince*, Dante University of America Press, 2003.

[24](#) Nhỏ trên

[25](https://www.economist.com/blogs/economist-explains/2015/03/economist-explains-23) “Why Singapore became an economic success”, *The Economist*, 26/3/2015, <https://www.economist.com/blogs/economist-explains/2015/03/economist-explains-23>, 2015, truy cập ngày 25/7/2017.

[26](http://www.huffingtonpost.com/kishore-mahbubani/singapore-world-successful-society_b_7934988.html) Kishore Mahbubani, “Why Singapore is the world’s most successful society”, *Huffington Post*, http://www.huffingtonpost.com/kishore-mahbubani/singapore-world-successful-society_b_7934988.html, 2015, truy cập ngày 25/7/2017.

[27](#) John Measheirmer và Stephen Walt, *The Israel Lobby and US Foreign Policy*, Farrar, Straus and Giroux, New York, tr.15.

[28](#) Ở đây chỉ đánh giá một vài khía cạnh thành công của ngoại giao Israel từ góc nhìn Israel.
Việc Mỹ tăng cường quan hệ với Israel cũng làm tăng chi ngân sách cho Mĩ nhiều hơn chi trợ cấp cũng như làm phức tạp quan hệ giữa Israel

n

v ̣i các n ̣c này. John Measheirmer và Stephen Walt
, *The Israel Lobby and US Foreign Policy*
, Farrar, Straus and Giroux, New York, tr.333.

29 ̣ đây không bàn y ̣u t ̣ “đúng - sai” mà ch ̣ tính đ ̣n khía c ̣nh hi ̣u qu ̣ trong chi ̣n l ̣c c ̣a Ixrae n.

30 Magdalena Rosi ̣ska-Bukowska, J ̣zef Bukowski, “Poland in International Organizations”, http://www.instytutgm.uni.lodz.pl/wgrane_pliki/poland-in-international-organizations-maszynopis-wesja-do-publicacji.pdf, 2010, truy c ̣p ngày 25/8/2017.

31 ̣c ̣ng h ̣ Ba Lan gia nh ̣p NATO và EU; quan h ̣ Ba Lan - Nga tuy có m ̣t s ̣ c ̣ng th ̣ng nh ̣ng không b ̣ phá v ̣ khuôn kh ̣ do nhi ̣u nguyên nhân trong đó có h ̣p tác v ̣ kinh t ̣.

32 Marcin Piatkowski, “How Poland became Europe’s growth champion: Insight from post-socialist transition”, *Brookings*, <https://www.brookings.edu/blog/future-development/2015/02/11/how-poland-became-europes-growth-champion-insights-from-the-successful-post-socialist-transition/>

,
2015

,
truy c ̣p ngày 25/8/2017.

33 Trong ph ̣n này, bài vi ̣t không có ý đ ̣nh li ̣t kê toàn b ̣ các thành t ̣u, thách th ̣c, ch ̣ nêu đ ̣ đ ̣ giúp mình h ̣a ph ̣n phân tích.

34 “The middle-income trap has little evidence going for it”, *The Economist*, 7/10/2017,
<https://www.economist.com/news/special-report/21729862-countries-are-neither-rich-nor-poor-can-hold-their-own-against-rivals-both>

,

2017

,
truy cỏp ngỏy 9/10/2017. Tuy nhiẻn bài viẻt cỏa Economist sỏ này cỏng chỏng minh thỏch thỏc cỏa nỏc thu nhỏp trung bẻnh cỏng khỏng nhiẻu hỏn các nỏc nghẻo hay giỏu.

35 “Viẻt Nam đi sau Thái Lan 20 nỏm, Hàn Quỏc 35 nỏm”, VietnamNet, 28/8/2015, <http://vietnamnet.vn/vn/kinh-doanh/viet-nam-di-sau-t-hai-lan-20-nam-han-quoc-35-nam-259068.html>

,
2015

,
truy cỏp ngỏy 9/10/2017.

36 Xem thẻm Phỏm Bẻnh Minh, “Thành tỏu đỏi ngoỏi Viẻt Nam 5 nỏm qua”, *Thỏ giỏi và Viẻt Nam*

, 1/1/2016. Phỏm Bẻnh Minh,
ỏỏỏng lỏi chẻnh sỏch đỏi ngoỏi Viẻt Nam trong giai đỏn mỏi,
Nxb

.
Chẻnh trỏ Quỏc gia, Hà Nỏi

,
2011; Nguyẻn Vỏ Tỳng (biẻn soẻn),
Chẻnh sỏch đỏi ngoỏi Viẻt Nam 1975-2006
, Hỏc viẻn Quan hỏ Quỏc tỏ, Nxb

.
Thỏ giỏi, Hà Nỏi

,
2007.

37 Mỏt sỏ nhà nghiẻn cỏu gỏi là các tình huỏng “thẻn nga đẻn” - Black Swan, hàm ý các tình huỏng hỏn hỏu mỏi xỏy ra nhỏng khi xỏy ra thỏ tác đỏng vỏ cỳng lỏn.

Xẻm thẻm Nassim Nicholas Taleb,
The Black Swan: The Impact of the Highly Improbable
, Random House, 2007.

38 “Báo cáo chính tr c a Ban Ch p hành Trung ng ng khóa XI t i i h i đ i bi u toàn qu c l n th XII c a ng”, *V n k i n i h i ng 12 ng C ng s n Vi t Nam*, Nxb.

Chính tr Qu c gia, Hà N i

,
2016.

39 “Thành t u và kinh nghi m sau 30 n m đ i m i quân s , qu c phòng”, *Quân đ i Nhân dân*

, 16/12/2016,

<http://www.qdnd.vn/quoc-phong-an-ninh/xay-dung-quan-doi/thanh-tuu-va-kinh-nghi-em-sau-30-nam-doi-moi-quan-su-quoc-phong-495153>

, 2016

,
truy c p ngày 27/10/2017.

40 Xem thêm Nguy n Chí V nh, “ i ngo i qu c phòng - Thành t u và nh ng v n đ đ t ra trong th i k h i nh p và phát tri n”,

Biên phòng Vi t Nam

, 14/5/2017,

<http://bienphongvietnam.vn/cong-tac-bien-phong/doi-ngoai-bien-phong/1501-dd.html>

,
2017

,
truy c p ngày 27/10/2017.

41 Theo T ng c c Th ng kê 2012.

42 n c : liên t c, nh t quán kh ng đ nh Hoàng Sa, Tr ng Sa là c a Vi t Nam; B Chính tr ra Ngh quy t v kinh t bi n (1992); Ký Th a thu n v D án h p tác khu v c th m l c đ a ch ng l n v i Malaixia (1992); Ký Hi p đ nh phân đ nh ranh gi i vùng đ c quy n kinh t và th m l c đ a v i Thái Lan (1997); Ký Hi p đ nh phân đ nh lãnh h i, vùng đ c quy n kinh t và th m l c đ a trong V nh B c B v i Trung Qu c; Qu c h i thông qua Lu t biên gi i qu c gia (2003); Ký Hi p đ nh phân đ nh th m l c đ a v i Indônêxia (2003); H i ngh TW4 khóa 10 thông qua Chi n l c bi n đ n 2020 (2007); Phái đoàn th ng tr c c a Vi t Nam t i Liên H p Qu c đã ph i h p v i Phái đoàn th ng tr c c a Mala

ix

ia nấp Báo cáo chung ranh giớ ngoài thấm lấc đấa vấ tấ quá 200 hấi lý Viế Nam

-

Mala

ix

ia; Phái đoàn Viế Nam đã nấp tiấp Báo cáo riêng cấa Viế Nam khu vấc phía Bấc (2009); Ký vớ Trung Quốc Thấa thuấn vấ nhấng nguyên tấc cấ bấn chấ đốo giớ quyấ tấ vấ đố trên biến, trong đó xác đốnh giớ quyấ tấ tranh chấp ở Biến Đồng trên cấ sớ luấ tấ pháp quốc tấ, UNCLOS 1982 (2011); Quốc hấi thông qua Luấ tấ biến Viế Nam (2012), Viế Nam đã xấ lý khéo léo và kiên quyấ tấ trấc viấc Trung Quốc kéo dàn khoan HYSY 981 vào vùng biến Viế Nam (2014)...

43 Nghấ quyấ tấ vấ Chiến lấc biến Viế Nam đố nấ m 2020 (Nghấ quyấ tấ 09-NQ/TW ngày 9/2/2007).

44 Viấc có cách tiấp cấ, chính sách nhấ quán không phấi dấ dàng và không phấi quốc gia nào cấng thấc hiế đố đố đố này. Ví đố, Trung Quốc có tiếng là ngắi chớ “ván bài thấ kấ”, trong khi mấ tấ sớ quốc gia khác lấi bấ nh hấng bấ tấ duy nhấ m kấ.

45 Nguyấ Chu Hấi, “*Đố y mấnh phát triế kinh tấ biến gấ n vớ bấo đố m chấ quyấ n vùng biến quốc gia*” , Báo Biên phòng, sớ 51, thắg 3/2011.

46 Nguyấ Chu Hấi, “*Kinh tấ biến Viế Nam tấ góc nhìn chiế lấc*”, *Đố đầ Doanh nghiấp*

3/9/2015,

<http://enternews.vn/kinh-te-bien-viet-nam-tu-goc-nhin-chien-luoc-91215.html>

, truy cấ p ngày 25/10/2017.

47 “*Đố có mấ tấ thấng hiếu biến Viế Nam bấ n vấng*”, Trung tâm Thông tin Đố liốu

Biế n và Hấi đốo,

http://vodic.vn/de-co-mot-thuong-hieu-bien-viet-nam-ben-vung_137.news.aspx

, truy cấ p ngày 25/10/2017.

[48](#) UNICEF, “Empowering Vietnam’s young digital citizens”, https://www.unicef.org/vietnam/reallives_20012.html, truy cỏp ngỏy 1/11/2017.

[49](#) Xuân Lan, “Gỏn 36 triẻu ngỏỏi Viẻt dùng điẻn thoỏi di đỏng truy cỏp mỏng xỏ hỏi hàng ngỏy”, *VietTimes*, 2/5/2017, <https://viettimes.vn/gan-36-trieu-nguoi-viet-dung-di-dong-truy-cap-mang-xa-hoi-hang-ngay-120912.html>, truy cỏp ngỏy 1/11/2017.

[50](#) “Viet Nam among the most vulnerable to cyber threats”, *Viet Nam News*, 10/2/2017.

[51](#) “ỏỏ mỏ cỏa nỏn kinh tỏ và vỏn đỏ đỏt ra”, *Bỏo Chỏnh phỏ ỏiẻn tỏ*, 13/5/2014, <http://baochinhphu.vn/Kinh-te/Do-mo-cua-nen-kinh-te-va-van-de-dat-ra/199039.vgp>, truy cỏp ngỏy 1/11/2017.

[52](#) Nhỏ trên.

[53](#) “Nỏm 2016, cỏn cỏn thỏng mỏi cỏ thỏng đỏ, 2,52 tỏ USD”, *VietStock*, 19/1/2017.

[54](#) Ví đỏ phỏi xỏ lý vỏn đỏ đỏch chuyẻn lao đỏng hay cỏi thiẻn hỏ thỏng tỏ phỏp đỏ đỏp ỏng cỏc tiẻu chuyẻn cỏo cỏa cỏc hiỏp đỏnh.

[55](#) Xem thỏm Vỏ Khoan, “An ninh, phỏt triẻn và ỏnh hỏng trong hoỏt đỏng đỏi ngoỏi”, *Tỏp chí Nghiẻn cỏu Quỏc tỏ*, thỏng 12/1993; Vỏ Đỏng Huỏn (2007), “Vỏ vỏn đỏ đỏi mỏi tỏ duy trong hoỏt đỏng đỏi ngoỏi cỏa Viẻt Nam”, *Tỏp chí Nghiẻn cỏu Quỏc tỏ*, thỏng 3/2007; Nguyẻn Xuân Phỏc (2017), “Mỏt Viẻt Nam nỏng đỏng, hỏi nhỏp và

phát triển ở châu Á

-

Thái Bình Dương”,

Zing.vn

, 8/11/2017,

<https://news.zing.vn/mot-viet-nam-nang-dong-hoi-nhap-va-phat-trien-o-chau-a-tbd-post794142.html>

, truy cập ngày 30/11/2017.

[56](#) Xem thêm Nguyễn Sơn Dũng, “*Việt Nam 2.0*”, *Tia Sáng*, 10/4/2017.

[57](#) Xem thêm Huỳnh Bửu Sơn, *Giấc mơ Hóa rồng*, Nxb. Lao Động, Hà Nội, 2016.

[58](#) Xem thêm *Việt Nam 2035: Hướng tới Thịnh vượng, sáng tạo, công bằng và dân chủ*, Ngân hàng Thế giới, Bộ Kế hoạch và Đầu tư Việt Nam, Hà Nội, 2016

.

[59](#) “Thông báo Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương khóa XII”, Nhân Dân, 11/10/2017, <http://www.nhandan.com.vn/chinhtri/item/34366002-thong-bao-hoi-nghi-lan-thu-sau-ban-chap-hanh-trung-uong-dang-khoa-xii.html>

, truy cập ngày 21/10/2017.

[60](#) Xem thêm Trần Huy Sơn, “Nâng cao chất lượng nguồn nhân lực đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn”,

Tạp chí Công sản

, 15/2/2017,

<http://www.tapchiconsan.org.vn/Home/kinh-te/2017/43501/Nang-cao-chat-luong-nguon-nhan-luc-dap-ung-yeu-cau-cong.aspx>

, truy cập ngày 22/10/2017; Hội Phong, “Nâng cao chất lượng đào tạo nguồn nhân lực quốc gia”,

Đoàn kết

, 10/11/2016,

<http://m.daidoanket.vn/tin-tuc/xa-hoi/nang-cao-chat-luong-dao-tao-nguon-nhan-luc-quoc-gia-133469>

, truy cập ngày 22/10/2017.

61 Xem thêm “Số xuế nông nghiếp: Chố tống hếp số lống”, *Báo đốu tđ*, 11/8/2016; Khánh Nguyên, “Không đố Viế Nam thành bấ thố công nghố”, *Nhân dân đố đố tđ*, 26/2017, <http://www.nhandan.com.vn/congngh/thong-tin-so/item/33044902-khong-de-viet-nam-thanh-bai-thai-cong-nghe.html>, truy cếp ngày 1/11/2017.

62 Mố ví đố thành công là Viế Nam đố Tống bí thố, Chố tốch Trung Quốc Tốp Cếp Bình và Tống thống Mố Donald Trump trong cùng mố đốp vào thống 11/2017.

63 Xem thêm, Nguyen Vu Tung, “Vietnam’s security challenges: Hanoi’s new approach to national security and implications to defense and foreign policies” in *Asia Pacific countries’ security outlook and its implications for the defense sector*, National Institute for Defense Studies Joint Research Series No.5, 2010, tr.107-122.

64 Ví đố Luố Tài nguyên, môi trống biếp và hế đố nố 2015 chố có các quy đốnh tố cế số cho phống pháp quố lý này, chố giúp vốt qua đố cế duy “lố ích cếc bố”. Xem thêm đốàn Thố Thanh Mố, “ Quố lý tống hếp, thống nhố biếp và hế đố Viế Nam đố mố bố số phát triế bố vống”, *Tốp chí Môi trống*, số 3/2016.

65 “đốu tđ vào kinh tđ biếp, du lốch là hống đố khôn ngoan”, *Thố báo Kinh tđ Viế Nam*, 21/3/2017.

66 Ví đố theo mố đố báo cố PricewaterhouseCooper, đố nố 2050, Viế Nam trố thành nố kinh tđ lố thố 22 trên thố giố, PricewaterhouseCooper, *The World in 2050*

-

Will the shift in economic power continue

?, 2/2015, tr.3.